

ния си затвори очите. Сега прокуратурата на въоръжените сили на Република България дори не рачва да прегледа материалите на правителствената комисия. Нали е самостоятелна власт? Защо ѝ трябва да се ръкува с изпълнителната? Та по този начин може да опетни независимостта си!...

След срещата с членовете на правителствената комисия казвам на Нино Ставров:

– Трудна е борбата срещу корупцията. Прекалено много хора са се наредили около копанката на властта. И вместо да се джавкат, се поддържат. Заплахите хич не ги разпиляват, а ги обединяват. Ще ти се отвори доста работа с твоя чадър.*

– Вярно е това – поклаща угрижено глава той.

Х

Не изпитвам почти никакво желание да присъствам на изслушването на шефа на Държавния финансов контрол Тома Жеков. Обстоятелството, че ръководи един подведомствен контролен орган, ме кара да се отнасям с известно съмнение към работата му. Уж има големи пълномощия, но те са похлупени с нисък таван на действия. И да иска, не може да литне, защото ще разбие главата си. Принуден е да лавира и да се съобразява както с днешните сили на деня, така и с тези, които утре могат

---

* О.з. генерал Борис Вакавлиев, председател на Комисията за борба с корупцията в Съюза на патриотичните сили, разказва как Йордан Йорданов, вече като зам.-министър на отбраната, участва в разни афери, като използва служебното си положение за придобиване на дивиденди за собствена изгода (вж. „Монитор“, броят от 11 януари 2000 г.).

Вестник „24 часа“ (броят от 26 юни 2000 г.) помества кадрова справка за Йордан Йорданов. Тя като че дава отговор на въпроса как се прави кариера въпреки всичко. В справката се посочва, че Йордан Йорданов е „бивш офицер от тиловите служби, който влиза в политиката през 1990–91 г. Сини активисти си спомнят, че той и Иван Радков, дългогодишен шеф на управление в МО, докарали пари за СДС преди първите свободни избори. Парите дошли от Германия.

След като СДС взима властта, Йорданов изведнъж получава назначение в Министерството на финансите.

Негов шеф тогава е Иван Костов. Впрочем с тази неслучайна връзка всички обясняват непоклатимостта на Йорданов в МО вече четвърта година.“

да станат силни. При това положение ревизиите за малките хора са едни, а за големите – други. Най-големите пък са освободени от всякакъв контрол.

Някога, когато проучвах проблема за похабеното вносно оборудване, струващо милиарди левове, се натъкнах на един ОСОБЕН ревизионен акт. Върху корицата му беше лепнато листче с резолюция: „Да не се търси отговорност!“ Отдолу имаше неясен подпис на някакво финансово величие. Тогава професионалното ми любопитство пламна и поисках да се запозная с акта. Шефът на финансовия контрол категорично отсече: „Не може!“ Но сякаш за да разпали още повече интереса ми, поверително обясни: „Забъркани са много големи риби.“

В разговор с някои от инспекторите, осъществили ревизията, разбрах, че се отнася за т. нар. „Балканстрой“ на проф. Добровест Коларов, съветник на Тодор Живков. С благословията на Първия той е потрошил над 500 милиона долара, за да осъществи налудничавата си идея – изграждане на жилища с няколко удара на специално построени преси!

Тогава разбрах, че държавните ревизии пазят държавните хора като квачките билетата си. Сега е почти същото. А може би и по-лошо. По начина, по който Тома Жеков реагира на проверката на правителствената комисия, усещам, че нещата са отишли много по-назад, отколкото са били. Той просто не желае да се набърква там, където атовете се ритат, за да не изпадне в жалката роля на магарето. „Обектът е специфичен... Обектът е извън обсега на финансовия контрол... Обектът е подконтролен на министрите на отбраната и транспорта... Ние нямаме ревизори с подходяща квалификация...“ И прочее, и прочее обяснения, които минават по допирателната.

С една реч – Държавният финансов контрол не е органът, който може да ни помогне в търсенето на корупцията. Той не е контролър на висшите ешелони на властта, а покорен техен слуга! А от слугата освен раболепие, подлост и подмилкване какво друго може да се очаква?

Ето защо съзнателно не отивам на срещата на комисията с Тома Жеков. Преценявам, че тя ще бъде наливане от пусто в празно. Няма дори да позатвори малко шлюза на бедствието, наречено КОРУПЦИЯ!

Но Ана Караиванова не мисли така. Тя изпада в необясним възторг.

– Да знаеш само колко много загуби, че не дойде! Тома Жеков занесе смайващи факти. Запозна ни с финансови нарушения за милиони. И то не само в България, но и в чужбина! И то не само в левове, но и във валута.

– „Ние не боравим с понятието корупция – цитирам ѝ по памет едно изказване на Тома Жеков. – Ние извършваме финансови ревизии по Закона за финансовия контрол. Търсим злоупотреби, липси, закононарушения. Аз мога да говоря за финансови провинения, но не мога да говоря за корупцията. Корупцията – това не е нашата дейност!“ Цитатът сигурно не е буквален. Ако се поразровя в документацията на някой вестник, вероятно ще го запиша точно. Но едва ли е необходимо. По-важен е общият смисъл. А той е, че няма смисъл да се изслушва Тома Жеков.

– Ти пък – мръщи се Ана Караиванова. – С твоите крайности... Тома Жеков е оторизиран с големи пълномощия...

– Пълномощия в рамките на ведомствената подчиненост.

– Прочети протокола от изслушването, пък тогава ще говорим.

– Ще го прочета – обещавам.

Чета протокола и се убеждавам, че срещата е била наливана от пусто в празно. Тома Жеков се е показал като човек, който много добре владее изкуството на изплъзването. Бил е обстоятелствен, но не и конкретен. Не е споменал нито едно име на виновно лице.

Питат го какви са резултатите от ревизията на Българската външнотърговска банка? Той отговаря:

– Банките са извън обхвата на нашето управление. В историко-правен аспект някога са правени ревизии, но от 1948 г. не са. В другите страни към министерствата на финансите има специални сектори, които се занимават с контрола върху държавните банки. У нас няма. Очаква се бъдещата сметна палата да упражнява известен контрол, но само върху отчетите за разходите.

Тук вероятно Тома Жеков е изписал на лицето си израза на благородно недоумение. Как е възможно да ни се разрешава да правим ревизии на всяко друго държавно предприятие, а на банките с държавно участие да не ни се разрешава? Явно има някакво разминаване!

Васил Гоцев уместно го подсеца да разясни въпроса с външнотърговската банка.

– Външнотърговската банка... – Вероятно на това място благородното му недоумение леко се е наклонило към благородното раздразнение. – Тя е изцяло държавна, но ние нямаме прерогативи. Въпреки това беше подписана заповед от министъра на финансите и председателя на банката да се извърши ревизия. Направихме група от хора от банковия надзор и един човек от нас. В хода на ревизията нашият човек взе, че умря. А беше отличен специалист. Въпреки това проверката приключи с ревизионен акт, който е изпратен на прокуратурата.

Ана Караиванова: Все пак някакви по-фрапантни констатации?

Тома Жеков: Не съм в течение. Не мога да говоря по този въпрос.

Юри Борисов: Кога ревизионният акт е изпратен на прокуратурата и има ли някакви последствия?

Тома Жеков: Бих ви предложил да отправите този въпрос към шефа на банковия надзор Камен Тошков. Или към прокуратурата. Аз мога да ви покажа възлагателното писмо от прокуратурата.

Ана Караиванова: Значи прокуратурата е поискала ревизията?

Тома Жеков: Да. Иначе ние... Преодоляхме законовите трудности. Но в чисто човешки план смъртта на колегата... Имам един доклад от него с временни резултати. Мога да ви го представя.

Ана Караиванова: Да, ще ви помолим.

Тома Жеков: Отбелязвам си...

Питат го чия е вината за стопяването на валутния резерв и висши държавни служители спечелили ли са от това? Отговаря: „И този въпрос е извън моята компетенция.“

Питат го как са възникнали казината и въз основа на какви нормативни актове Министерството на финансите е давало разрешения? „И това е извън моята компетенция“ – отговаря.

Питат го при ревизиите на български фирми в чужбина дали са открити данни за приватизация под масата и за облагодетелстване на служители? Тук той, изглежда, е изпитал известно задоволство, защото въпросът му е дал възможност да се опита да каже нещо по-различно от досегашните си увъртания. В отговора му се съдържат елементи на сензация, която веднага е грабнала вниманието на членовете на комисията.

– Да започнем с Българския морски флот. Извършена е ревизия на представителството „Балканфикс“ в Лондон. Устано-

вено е, че на една фирма са преведени 200 хиляди английски лири за дялов капитал на името на португалски гражданин, който от своя страна е трябвало да преведе тази сума по сметката на новообразувана фирма. Но за такъв приход документи във фирмата няма. Сумата за въпросния дялов капитал е набрана тук в България от Гранд-хотел „Варна“, от „Интербалкан“ и от представителствата на морския флот в Сингапур и Лондон.

Пак при същата ревизия е установено, че за един строителен обект са изплатени без надлежни документи 256 хиляди английски лири на фирма, в която съдружник е член на борда на директорите на „Балканфикс“, което дава основание да се смята...

Тук Тома Жеков изведнъж е прекъснал мисълта си. Вероятно е усетил, че може да засегне някакъв действащ фактор. Положил е усилия да се измъкне с обяснението, че ревизионният акт е изпратен на прокуратурата и там са установили, че няма основание за образуване на наказателно производство.

– Впрочем, ако са ви необходими повече данни, бих могъл да ви изпратя ревизионния акт.

Ана Караиванова: Ще ви помоля освен ревизионния акт да ни изпратите и постановлението на прокуратурата.

Тома Жеков: Постановлението е приложено към ревизионния акт.

Васил Гоцев (сякаш се събужда от сън): Ако може да повторите. Казахте, че от България се дават пари на някакви англичани...

Тома Жеков (отчетливо): Морският флот има бюро в Лондон. За това се набират пари от няколко фирми в България – Гранд-хотел „Варна“, „Интербалкан“ и бюрото на морския флот в Сингапур...

Владислав Даскалов: На какво основание се набират пари от тези фирми и на какво основание отиват в представителството в Лондон?

Тома Жеков: Не бих могъл да ви дам много подробности, тъй като ние имаме принципа за непосредственост, който изисква самият ревизор, извършил проверката и ревизионния акт, да обяснява. Мога само да ви кажа в общи линии нещата, без много подробности. Това, което разбрах, е, че тези предприятия са искали да имат съучастие в дружеството в чужбина с акции.

Васил Гоцев: Те събират пари и ги превеждат на бюрото на морския флот в Лондон. И после какво става?

Тома Жеков: После тези пари са преведени на португалски гражданин.

Васил Гоцев: Тоест „Балканфикс“ сам ги превежда?

Тома Жеков: Да. Обаче няма данни, че този гражданин е предоставил тази сума на ново дружество. И там нещата замръзват.

Васил Гоцев: И няма данни какво е направено с парите?

Тома Жеков: Няма. Това е.

Васил Гоцев: Интересно, защо прокуратурата е прекратила наказателното производство?

Тома Жеков: Не бих могъл да ви кажа.

Юри Борисов: Не сте ли запомнили основанията на прокуратурата?

Тома Жеков: Не. Всекидневно през мен минават десетки актове и аз не мога да помня всичко. Пък и не е моя работа...

Тук началникът на Държавния финансов контрол прави опит да отклони вниманието на депутатите в друга посока. Започва да им говори за трудностите при ревизиите на фирмите ни в чужбина. Те са регистрирани там по законите на съответните страни. И следователно попадат под тяхната юрисдикция. Не дай си Боже пък да са смесени (да има някакво чуждестранно участие), тогава финансовият контрол става съвсем невъзможен. Все пак, ако ние съставим някой акт, Върховният съд го отменя...

– Засега това е малко далеч от нашия интерес – мъчи се да го вкара в темата Ана Караиванова.

– Да – съгласява се Тома Жеков.

И се спира на ревизията на „Телекомплект“ АД. Там ревизорите попадат на интересен факт. Ръководителят и главният счетоводител на група обекти са изплатили на кувейтски гражданин въз основа на граждански договор 35 хиляди кувейтски динара, което е равно на 2 милиона 662 хиляди лева, за сметка на „Телекомплект“ АД без съгласието на управителния съвет или на генералния директор. Липсват каквито и да са документи, от които да е видно каква работа е извършило това лице. Не е представено и съгласие от съответния ресорен заместник-министър.

Васил Гоцев се провиква като откривател: „Подкупи!“

– То е така – потвърждава Тома Жеков. – В Германия има един още по-драстичен случай. Там са изплатени без основание един милион 235 хиляди дойче марки на мароканския гражда-

нин Мохамед Кермуди. Има протокол на управителния съвет в София „Телеком“ да стане акционер на дружеството „Селма“ в Мароко, като закупи 33 на сто от акциите му. Парите са преведени от поделението на „Телеком“ в Германия на личната сметка на Мохамед Кермуди и... не са възстановени.

Юри Борисов: Кой директор е превел парите и къде е сега?

Тома Жеков: Не бих могъл да ви кажа. Но ако ние проявявате интерес, мога да ви изпратя акта.

Владислав Даскалов: Ще ви помолим да ни направите една анотация...

Тома Жеков: В нашите кръгове има известно въздържане ние да коментираме ревизионни актове. Работата на ревизора е да констатира, а не да коментира.

Ана Караиванова: Нека да преминем към другите въпроси.

Тома Жеков: Следващият въпрос е, дали при създаването на Първа частна банка са облагодетелствани някои служители? Частните банки, както и частните фирми, са извън обсега на нашия контрол. Отделен е въпросът, дали това е основателно или не.

Ана Караиванова: Да минем нататък! Има ли държавно участие в създаването на частни фирми?

Тома Жеков: Това е масова практика. Много държавни фирми (дори бюджетни) дават гаранции за заеми на частни фирми. Да кажем общината, примерно Кърджали (точен съм като казвам), дава гаранция на частна фирма. След това фирмата фалира и банката си събира милион и нещо от общината. Мога да ви дам данни от ревизии в различни отрасли.

Васил Гоцев: Това невинаги е лошо. Гаранцията е в областта на стопанския риск.

Тома Жеков: Но тя не е предвидена в бюджета на държавната фирма. Там няма такова перо. В момента, в който не достигат средства за заплати на учители и лекари, да се дават гаранции на частни фирми те да взимат пари и после да завличат, това не е най-доброто решение.

Ана Караиванова: Веднага искам да ви задам един уточняващ въпрос: зад тези фирми да е констатирано, че стои някоя видна личност – политик, депутат, негови близки?

Тома Жеков: Нямам такива данни, откровено казано. Още повече че ние много често не знаем и кой е собственикът на фирмата.

Владислав Даскалов: С тези случаи занимавали ли сте прокуратурата?

Тома Жеков: Естествено. Ние имаме инструкция за съвместна работа...

Владислав Даскалов: Ще ви помоля да ни ги изброите, за да можем да зададем въпроси на прокуратурата.

Тома Жеков: Не съм в състояние да изброя всичките.

Владислав Даскалов: По-фрапантните може би.

Тома Жеков: Това е въпрос на време, защото би трябвало сега да издира какво има във Варна, в Бургас и на други места и да ви дам писмата до прокуратурата. Ние установяваме незаконосъобразно сключени договори, неизгодни сделки, неправомерно кредитиране на частни фирми за десетки милиона лева. И всичко изпращаме на прокуратурата. Но прокуратурата явно е затънала в своите си тежки проблеми, защото обикновено няма време за нашите актове.

Ана Караиванова: Казвате, че по съвместната инструкция изпращате всички ревизионни актове на прокуратурата. Но в тази инструкция, доколкото си спомням, има и една друга фраза, че вие уведомявате прокуратурата и полицията какви ревизии откривате, за да разберете дали по техните канали има някаква набрана информация. Тази съвместна дейност е прекъсната...

Тома Жеков: Като организация не е прекъсната. Но има отделни случаи... Нашият контакт с прокуратурата е ежедневен. При нас станаха две убийства на ревизори. Вие може би сте видели по телевизията. Това създаде голямо напрежение. Ревизорите започнаха масово да напускат.

Владислав Даскалов: Разкажете ни още някои случаи за преливане на средства от държавните към частните фирми.

Тома Жеков: Типичен е случаят с „Изотимпекс“. Взаимоотношенията между „Изотимпекс“ и „Джес Еър“ са буквално безобразни. За времето от 1 март 1991 до 3 юни 1992 г. „Изотимпекс“ предоставя на „Джес Еър“ валутни кредити в размер на шест милиона щатски долара и три милиона лева. „Изотимпекс“ дава гаранции на различни частни фирми за банкови кредити от ДСК – Перник, Кристална и Първа частна банка. Накрая е обявен в несъстоятелност.

Ана Караиванова: Вече две години се води следствие за скандалното източване на „Изотимпекс“.

Тома Жеков: Напоследък има много публикации в печата за

частното дружество „Одит“ – София. Дружеството се занимава с одиторска дейност, както личи от наименованието му. Неочаквано фабриката за производство на олио „Калиакра“ в Добрич му превежда 29 милиона лева за доставка на слънчоглед. Тя много добре знае кой е производителят, за да има преки контакти с него. Но предпочита да използва „Одит“ като посредник. Срещу преведената сума дружеството доставя слънчоглед за десет милиона лева. Останалите 18 милиона възстановява на части, ползвайки ги като безлихвен кредит. Това е една много разпространена форма...

Васил Гоцев: Защо кредитът е безлихвен?

Тома Жеков: Защото това е договор за доставка на слънчоглед. Официално фигурира така.

Васил Гоцев: Едното е държавно, другото частно.

Тома Жеков: Да, фабриката е държавна, а дружеството е частно.

Ана Караиванова: Кой стои зад частното дружество?

Тома Жеков: Проверете вие.

Владислав Даскалов: Въпрос на справка е да се провери.

Тома Жеков: Въпрос на справка, но аз не съм виждал документите. Чел съм във вестниците. Можете да вземете вестниците, за да прочетете сами.

Ана Караиванова: Дайте ни вестниците.

Владислав Даскалов: Какво пише? Не вие, а във вестниците какво пише?

Тома Жеков: Не искам да го възпроизвеждам. По-добре е да си го прочетете сами.

Юри Борисов: Нали го пише във вестниците?

Владислав Даскалов: Тогава защо се притеснявате?

Ана Караиванова: Кажете все пак какво пише във вестниците!

Тома Жеков: Ще ви дам статиите. Моля ви да проявите разбиране.

Васил Гоцев: Какво разбиране? Вие сте пред парламентарна комисия!

Тома Жеков: Така е, но... Вижте...

Васил Гоцев: Това, което знаете, не искате да кажете. Зад тези грабителства се крият хора, които...

Тома Жеков: Не, в „Одит“ не са хора от парламента. Това са други хора.

Юри Борисов: От изпълнителната власт?

Тома Жеков: Да.

Ана Караиванова: В пресата доста се писа за ревизията на Министерството на образованието и науката. Ревизионният акт бил потулен. Вярно ли е това?

Тома Жеков: След приключването на ревизията около 40 длъжностни лица трябваше да дават обяснения. Част от тях бяха в чужбина, а други, много високопоставени лица отказаха да дадат обяснения, което на нас ни създаде проблеми по реализацията.

Васил Гоцев: Казвате много високопоставени лица.

Тома Жеков: Да.

Васил Гоцев: Кой са тези високопоставени лица?

Тома Жеков: Не мога да си спомня.

Юри Борисов: Високопоставените лица няма да бъдат повече от 4-5. Невъзможно е да не си спомняте имената им.

Васил Гоцев: Ако не си спомняхте, нямаше да кажете „много високопоставени лица“. Вижте, ние не сме наивни. Знаем много добре, че вие знаете кои са тези високопоставени лица.

Тома Жеков: Господин Гоцев, моля ви да не бъдете толкова сигурен.

Васил Гоцев: Бил съм 40 години адвокат и познавам психологията на всеки, когото разпитвам. Писал съм върху психологията на разпитвания. А вие сте един човек, когото разпитваме.

Тома Жеков: Аз също съм юрист. Моля ви да проявите разбиране. Ако имате телефон, мога да се обадя на г-н Йото Танов, който пряко отговаряше за тази ревизия, за да ви каже имената. Аз действително не съм в състояние...

Юри Борисов: Нека стигнем до такъв компромис...

Затварям последната страница на протокола с чувство на неудовлетвореност. Видно е, че Тома Жеков повече прикрива, отколкото да разкрива. Паметта му услужливо е скачена с интересите му. За такива хора народът си има приказка, че и мъртви могат да се изплъзнат от бесилката.

В протокола са записани няколко обещания, които все пак могат да ни отведат до вратата на конкретността. А те са, че ще получим:

- Доклада с временните резултати от ревизията на Българската външнотърговска банка;
- Ревизионния акт на Българския морски флот;
- Ревизионния акт на „Телеком“ АД;

– Ревизионния акт на „Изотимпекс“;

– Списък с имената на високопоставените лица, които са пречели на ревизията на Министерството на образованието и науката.

От обещанията на Тома Жеков очаквам с известен интерес доклада с временните резултати от ревизията на Българската външнотърговска банка. Може би той ще бъде следа към пълния ревизионен акт, който вече месеци наред търси колежката Александрина Димитрова?

Но Тома Жеков не изпълнява обещанията си. Вместо посочените материали изпраща няколко акта с изтекъл давностен срок, за които въобще не е ставало дума на изслушването му...

XI

Първото по-сериозно сдърпване между нас (Ана Караиванова и мен) става, когато трябва да се подбере експерт за Комисията по корупцията. Аз продължавам да държа на кандидатурата на Тодор Теохаров. Но Ана Караиванова нещо се мръщи.

– Теохаров направи отлично впечатление на всички ни – припомням за срещата на комисията с него. – Той е мина на факти и документи. Разполага с обилна информация. Сигурен съм, че ще бъде на наше разположение при една съвместна работа.

Ана Караиванова не отхвърля направо офертата ми, но явно дава признаци, че не я одобрява.

– Тодор Теохаров едва ли би се съгласил да напусне топлото гнездо на старши съветник в Министерския съвет, за да стане експерт при нас. За него това ще бъде административно понижение.

– Ще се съгласи – уверявам я, тъй като предварително съм разговарял с него.

– Нека да помислим още малко – казва Ана Караиванова.

Докато тя мисли, сервирам идеята си на секретаря на комисията Владислав Даскалов. Сервирам я внимателно, не като твърдо мое решение, а като допитване. Правя, така да се каже, неофициална консултация.

Владислав Даскалов, изглежда, се поласкава от вниманието ми, защото веднага приема.